

УДК 658.589:621

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-13\(26\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0654-13(26)-07)

МИХАЛЬЧЕНКО ГАННА

доктор економічних наук, доцент, завідувач
кафедри економіки підприємств і менеджменту
Навчально-науковий професійно-педагогічний
інститут Української інженерно-педагогічної
академії, м. Бахмут, Україна

ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0003-2616-9499>

ПРОЦЕНКО АНАСТАСІЯ

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна

ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0001-0880-4872>

КОВАЛЬОВ ВАЛЕРІЙ

доктор економічних наук, професор, професор
кафедри економіки підприємств та менеджменту,
Навчально-науковий професійно-педагогічний
інститут Української інженерно-педагогічної
академії, м. Бахмут, Україна

ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0002-2925-5707>

**ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ УПОВІЛЬНЕННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Анотація. Авторами доведено важливість комплексу машинобудування для економіки країни щодо забезпечення потреби матеріального виробництва та невиробничої сфери, населення та оборони, визначено основні проблеми та виклики, з якими стикаються підприємства у сучасних складних економічних умовах на тлі уповільнення інноваційних процесів.

Метою статті є дослідження існуючих підходів щодо інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств в умовах необхідності їх адаптації до інноваційно-змінних умов діяльності та визначення напрямків мінімізації негативних наслідків уповільнення інноваційних процесів для забезпечення передумов стійкого розвитку машинобудівних підприємств.

Авторами проаналізовано основні тенденції розвитку підприємств машинобудівної галузі та зроблено висновок, що зниження обсягів

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Михальченко Г., Проценко А., Ковальов В.

виробництва промислової продукції машинобудування обумовлено низкою факторів, серед яких можна виокремити відсутність загальної стратегії щодо підтримки галузі та визначення національних пріоритетів розвитку певних галузей промисловості, незадовільний стан виробничих фондів, зменшення виробництва продукції на експорт через несприятливу економічну кон'юнктуру і втрати частини зовнішніх ринків, зниження попиту на промислову та машинобудівну продукцію на внутрішньому ринку, що пов'язано зі скороченням купівельної спроможності споживачів в Україні, збільшення тарифів на електроенергію та іншу сировину, брак фахівців, відсутність пільгових обігових та інвестиційних коштів для розвитку виробництва та зниження активності світової та внутрішньої інвестиційної діяльності, відсутністю ефективної державної програми стимулювання інноваційної діяльності машинобудівної промисловості. На основі окреслених проблем та проведеного дослідження авторами охарактеризовано визначені проблем машинобудівної галузі України та надано рекомендації щодо їх вирішення.

Ключові слова: підприємство, машинобудівна галузь, інноваційні процеси, інвестиції, розвиток, державна політика.

Вступ. Не дивлячись на певні тенденції переформатування економічних систем, комплекс машинобудування продовжує відігравати важливу роль в економіці країни, забезпечуючи своєю продукцією потреби матеріального виробництва та невиробничої сфери, населення та оборони. Рівень розвитку підприємств машинобудування значною мірою обумовлює загальний технічний прогрес, розвиток технологій та якість життя людей. Основною економічною метою машинобудівної продукції є полегшення праці і підвищення її продуктивності за допомогою збагачення основними фондами всіх галузей народного господарства.

У сучасних складних економічних умовах, що сформувалися в Україні, машинобудівні підприємства стикаються зі значною кількістю викликів, до яких можна віднести значну зношеність основних виробничих фондів, високий рівень залежності від імпорту високотехнічного обладнання, нестабільність національної валюти, необхідність адаптації до вимог Угоди про асоціацію з ЄС та процедур технічного регулювання, стандартизації та сертифікації;

наслідки поширення пандемії COVID-19, недосконалість механізмів підтримки інвестування та довгострокового кредитування, які відбуваються на тлі уповільнення інноваційних процесів. Враховуючи взаємообумовлюючий вплив інновацій та інвестицій на розвиток підприємств машинобудівної галузі, подібне уповільнення спостерігається із інвестиційними потоками, оскільки інновації вимагають інвестицій, а без інвестицій неможливі інновації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми стратегічного управління інноваціями на підприємствах складні і багатогранні. Про це свідчать численні роботи вітчизняних і закордонних вчених. Значний інтерес викликають роботи І.Ансоффа, М. Клейтона, Й. Шумпетера. Дослідження стану, функцій перспектив стимулювання інноваційної політики підприємства здійснюється в багатьох працях сучасних вчених, зокрема, в роботах М.П. Денисенка, В.О. Василенка, О.І. Волкова, В.М. Геєця, С.М. Ілляшенка, А.П. Гречан, Н.В. Краснокутської, С.О. Кропельницької, Л.І. Михайлової, О.І. Мозіль, П.П. Микитюка, В.В. Стадника, М.А. Йохна, І.Г. Ткачук, С.Г. Турчіної, М.Т. Пашути, О.М. Шкільнюк. Не дивлячись на існування значної кількості Законів, стратегій, програм, методичних рекомендацій та певних досягнень інноваційної політики в країні за роки незалежності, на жаль і досі проблемними залишаються питання розвитку підприємств машинобудівної галузі в умовах уповільнення інноваційних процесів.

Формулювання цілей статті. В епоху глобальних перетворень саме інновації стають основним чинником підвищення ефективності роботи машинобудівних підприємств. Рішення цієї задачі потребує комплексного аналізу та переосмислення існуючих підходів, створення теоретичних основ інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств в умовах необхідності їх адаптації до інноваційно-змінних умов діяльності. Це, в свою чергу, вимагає вирішення питань, пов'язаних з інноваційним забезпеченням

стійкого розвитку машинобудівних підприємств в умовах уповільнення інноваційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Економічний напрямок сталого розвитку машинобудування визначається часткою промисловості у структурному секторі галузі, обсягом експортної продукції, рівнем рентабельності машинобудівних підприємств та обсягом прямих іноземних інвестицій. В Україні з 90-х років частка машинобудування в промисловому секторі України знизилася з 31% і коливалася протягом останніх кількох років до 10-13%, що у 3-7 разів менше, ніж у розвинених країнах світу, де цей показник визначається на рівні 25-50%. За 8-10 років реальна ситуація на внутрішньому та зовнішньому ринках демонструє згортання пропозиції товарів вітчизняного виробництва, збільшення імпортової складової в задоволенні внутрішнього попиту і, як наслідок, зростання від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі товарами промислової групи, що стало національною проблемою економічного розвитку [9]. Так, у 2019 р. «рівень імпорту в публічних закупівлях країни досягав 38% (по машинобудуванню – 46%), тоді як у світі цей показник в основному коливається в межах 4-8%».

Ця несприятлива тенденція спричиняє відставання української промисловості за технічним рівнем від промислово розвинених країн на тлі низького рівня інновацій та вимагає додаткових заходів з боку держави щодо підтримки машинобудівної галузі, що може суттєво впливати на розвиток економіки країни в перспективі. На сьогодні ж в Україні на більшості машинобудівних підприємств спостерігається спад виробництва та зайнятості (рис. 1).

За результатами аналізу обсягу промислового виробництва в Україні за період 2014-2015 рр. спостерігається тенденція до спаду, яка у першій половині 2015 р. поступово змінюється на стагнацію, а у другій половині 2015 р. промислове виробництво в Україні поступово почало зростати.

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Михальченко Г., Проценко А., Ковальов В.

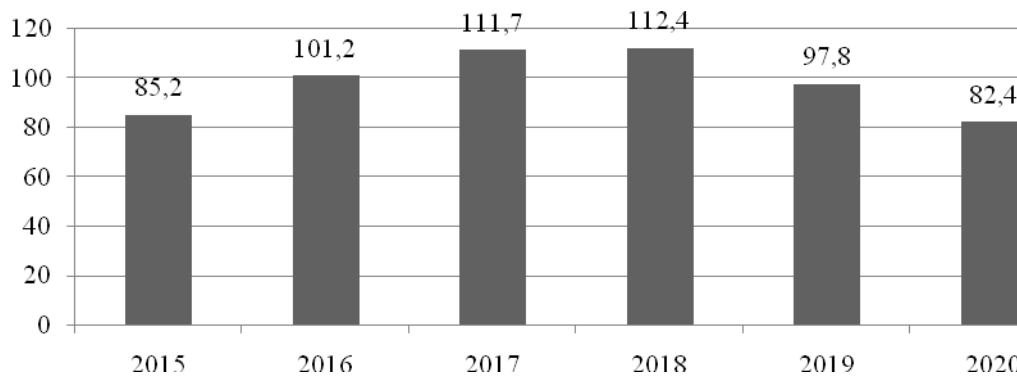

Рис. 1. Індеси промислової продукції в Україні за період 2015-2021 р. [3]

У 2016 році почалося зростання відновлюючого характеру. Проте вже у 2019 році темпи зростання переробної промисловості значно скоротилися. Падіння індексу було зафіксовано, зокрема, через штучну ревальвацію національної валюти через приплив спекулятивного капіталу на ринок облігацій внутрішньої державної позики та зниження конкурентоспроможності українського товаровиробника як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Тобто, після певних стагнаційних процесів в економіці країни, у 2019 та 2020 роках було зафіксовано зниження індексів зростання як всієї промислової продукції, так і продукції машинобудування. При цьому особливе занепокоєння викликає зниження виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, що скоротилося до 75% у 2020 році серед досліджених видів діяльності підприємств машинобудівної галузі, які закономірно розглядалися як підприємства з переважанням інноваційної продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка індексів промислової продукції та у машинобудуванні за видами діяльності за 2010-2020 рр., % [3]

Галузь	Роки					
	2010	2015	2017	2018	2019	2020
Промисловість	112,5	87,7	101,1	103,0	99,5	95,5
Машинобудування	141,3	85,2	111,7	112,4	97,8	82,4
– виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	106,1	71,0	119,6	122,8	91,6	75,2

Продовження табл. 1

– виробництво електричного устаткування	160,0	83,0	113,0	105,2	94,7	99,1
– виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	133,9	91,1	104,4	110,7	102,5	84,0
– виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	152,6	84,4	116,6	115,3	96,8	74,6

Зниження обсягів виробництва промислової продукції машинобудування за всіма видами діяльності обумовлено низкою факторів, серед яких можна виокремити відсутність загальної стратегії щодо підтримки галузі та визначення національних пріоритетів розвитку певних галузей промисловості, незадовільний стан виробничих фондів, зменшення виробництва продукції на експорт через несприятливу економічну кон'юнктуру і втрати частини зовнішніх ринків, зниження попиту на промислову та машинобудівну продукцію на внутрішньому ринку, що пов'язано зі скороченням купівельної спроможності споживачів в Україні, збільшення тарифів на електроенергію та іншу сировину, брак фахівців, відсутність пільгових обігових та інвестиційних коштів для розвитку виробництва та зниження активності світової та внутрішньої інвестиційної діяльності, відсутністю ефективної державної програми стимулювання інноваційної діяльності машинобудівної промисловості (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика основних проблем машинобудівної галузі України

Проблема	Характеристика
Відсутність загальної стратегії щодо підтримки машинобудівної галузі та визначення національних пріоритетів розвитку промисловості	У США щорічно витрачається в середньому 2,5% ВВП на наукові дослідження у галузі машинобудування, в ЄС – близько 3% ВВП, в Україні – лише 0,1% ВВП, що свідчить про необхідність термінового перегляду державної політики, спрямованої на створення інноваційно-інвестиційної бази для збереження та відновлення машинобудівного комплексу України
Зношеність основних виробничих засобів	Рівень зносу устаткування на більшості виробництв становить близько 70%, у виробництві транспортного обладнання цей показник перевищує 72%, що обумовлює високу ресурсо-, енерго- та матеріаломісткість продукції машинобудування. Застарілі виробничі потужності багатьох підприємств галузі не повністю задовольняють попит на товари вітчизняного виробництва та не заповнюють внутрішній ринок [8]

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Михальченко Г., Проценко А., Ковальов В.

Продовження табл. 2

Нераціональне використання існуючих виробничих потужностей	Більшість машинобудівних підприємств використовують частину своїх потужностей для товарів народного споживання, які мають великий попит на внутрішньому ринку, але це не дає їм можливості вийти на зовнішні ринки, підприємства недостатньо використовують можливість диверсифікації
Низький рівень конкурентоспроможності економіки України	Згідно з рейтингом Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), Україна за Індексом глобальної конкурентоспроможності (GCI) посіла 85-е місце з 141 країни у 2019 р. За індексом економічної свободи Україна була й залишається країною з «невільною» економікою і в 2020 р. зайняла 127-му позицію з 177-ми, за рейтингом ведення бізнесу – 83-є з 189-ти, за індексом людського розвитку – 84-є з 188-ми, за індексом конкурентоспроможності ІТ-сфери – 85-є з 138-ми. Таким чином, за стадією формування конкурентоспроможності Україна перебуває тільки на етапі переходу від факторної орієнтації до орієнтації на ефективність [1, 6]
Низький рівень інноваційної активності українських підприємств, їх низька інвестиційна привабливість	Кількість інновацій на промислових підприємствах порівняно з розвиненими країнами нині лишається надмірно низькою, частка організацій, які впроваджують інновації, становить близько 10%. Фінансування інноваційної діяльності галузі відбувається, головним чином, за рахунок власних коштів організацій (76,7%) і кредитів (10,8%). Відбувається гальмування обсягів фінансування наукової діяльності – з 0,55% ВВП у 2015 р. до 0,41% ВВП у 2020 р.
Відсутність загального ланцюга підтримуючих високотехнологічних галузей	Відсутня низка високотехнологічних виробництв, що можуть забезпечити експортні позиції машинобудування: ІТ-індустрія, виробництво інструментів для наукових досліджень, сучасних автомобілів тощо
Недостатня кількість кваліфікованих робітників	Низький рівень оплати праці, який є характерним для підприємств галузі, призводить до відтоку молодих спеціалістів в інші галузі та за межі країни. Переважна кількість працівників галузі досягла пенсійного або перед пенсійного віку. Привабливість даної галузі для молоді залишається низькою
Відсутність вільних обігових та інвестиційних коштів	Машинобудівельна галузь не має пільгових кредитів для оновлення свої виробничих фондів. Аналіз фінансування інновацій промислових підприємств за рахунок коштів інвесторів-резидентів відзначає нерівномірну динаміку. Так, у 2010 році було зроблено інвестицій на 31 млн. грн., у 2015 році – на 74,3 млн. грн., у 2019 році – на 72,3 млн. грн., а у 2020 році це значення знизилося до 45,2 млн. грн. Кошти інвесторів-нерезидентів інвестуються незначно більшими обсягами, оскільки становлять у 2010 році – 2411,4 млн. грн., у 2015 році – 58,6 млн. грн., у 2019 році – 42,5 млн. грн., а у 2020 році – 125,3 млн. грн. [3, 9]
Експорт продукції	Експорт України в галузі машинобудування є недиверсифікованим і припадає більшою мірою на країни СНД. У 2020 р. частка продукції машинобудування в структурі експорту становила 11,0%, тоді як у розвинених країнах світу частка даної галузі в структурі експорту становить 32-38% усього експорту. Що стосується експорту в ЄС й інші великі закордонні ринки, українські виробники обмежені через відсутність необхідних сертифікатів, слабкий розвиток технологій і природного протекціонізму інших країн

Продовження табл. 2

Імпорт продукції	Обсяги імпорту значно перевищують експорт: 700 млн доларів або 60 498 тис. шт. проти 96,1 млн доларів або 16 781 тис. шт.; крім того, за останні п'ять років вони ростуть більш швидкими темпами (в 2015-2019 рр. середньорічний темп зростання імпорту 20,6% в порівнянні з середньорічним темпом зростання експорту 7,6%). Примітно, що Україна імпортує значні обсяги промислового устаткування з країн, нетипових для інших підсекторів, таких як Швейцарія й Італія. Зі Швейцарії приблизно 2/3 обсягу в 2019 році склали преси для виробництва деревостружкових або деревоволокнистих будівельних плит з дерева або інших деревних матеріалів
------------------	---

Сукупність даних факторів та несприятлива соціальна-економічна ситуація негативним чином впливають на скорочення кількості інноваційно активних підприємств в країні, хоча підприємства і намагаються запроваджувати інноваційну діяльність, розуміючи її необхідність для збереження своїх ринкових можливостей. Так, не дивлячись на певне покращення, кількість інноваційно активних промислових підприємств в країні у 2020 р. (808 од.), так і не досягла рівня 2015 р. (824 од.), який вже характеризувався зниженням показника порівняно з 2010 роком (1462 од.) (табл. 3). При цьому витрати на інноваційну діяльність промислових підприємств у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) інноваційно-активних промислових підприємств за останні три роки також не зростали та залишились незмінними (1,4%).

Таблиця 3

Динаміка показників інноваційної діяльності промислових підприємств за 2010-2020 рр. [2]

Показник	Рік				
	2015	2017	2018	2019	2020
1. Кількість інноваційно активних промислових підприємств, одиниць	824	759	777	782	808
– у відсотках до загальної кількості промислових підприємств	17,3	16,2	16,4	15,8	16,8
2. Витрати на інновації промислових підприємств, млн грн.	13813,7	9117,5	12180,1	14220,9	14406,9
– у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств	0,8	0,4	0,4	0,5	0,6

Продовження табл. 3

– у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) інноваційно-активних промислових підприємств	2,2	1,1	1,4	1,4	1,4
3. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), одиниць	723	672	739	687	717
- у відсотках від загальної кількості промислових підприємств	15,2	14,3	15,6	13,8	14,9
4. Кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами, одиниць	3136	2387	3843	2148	4066
– з них нових та/або вдосконалених видів машин, обладнання	966	751	920	760	647
5. Обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг), млн грн.	23050,1	17714,2	24861,1	34264,9	47526,2
– відсотків до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств	1,4	0,7	0,8	1,3	1,9

Слід відзначити, що зниження рівня інновацій в вітчизняній економіці обумовлено довгостроковим негативним впливом загальноекономічних проблем, пов'язаних зі структурною деформацією народного господарства країни, значною питомою вагою сировинних виробництв, що гальмує розвиток економіки та повертає Україну до III та IV технологічних укладів. На жаль, реформування податкової, бюджетної, кредитної та інших фінансово-економічних систем також не передбачало загальної наскрізної складової щодо стимулювання інноваційного розвитку економіки країни.

Не дивлячись на те, що за індексом інноваційного розвитку Агентства Bloomberg Україна посіла у 2020 р. 56 місце серед 60 досліджуваних країн [5], наукоємність її ВВП неухильно зменшується – з 0,70% у 2013 р. – 0,41% у 2020 р. При цьому частка обсягу витрат на дослідження та розробки у ВВП у країнах ЄС-27 (за даними 2019 р.) у середньому становила 2,2%. Більшою за середню вона була у Швеції – 3,4%, у Німеччині – 3,18%, у Франції – 2,19%;

набагато меншою – у Північній Македонії, Румунії, Мальті, Латвії та Кіпрі (від 0,37% до 0,64%) [2].

Європейське інноваційне табло (ЄІТ – 2020), що надає порівняльну оцінку сильних та слабких сторін інноваційних систем 27 держав-членів ЄС та 10 сусідніх країн, також відносить Україну до кола країн «повільних інноваторів» (аутсайдерів) – країн, які демонструють рівень ефективності нижче 50% від середнього по ЄС [6].

За таких умов підприємства машинобудівної галузі потребують зваженої інноваційної політики, яка буде залежати не тільки від власного потенціалу та оцінки загроз розвитку в перспективі, але й інституційної та фінансової підтримки розвитку інноваційних процесів з боку держави.

Прийняття управлінських рішень, необхідних для впровадження нововведень (інновацій) на підприємствах машинобудівної галузі для їх ефективного функціонування вимагає розробки та реалізації стратегічних інвестиційних проєктів і раціонального використання інвестицій в тому чи іншому інноваційному проєкті з необхідним економічним обґрунтуванням кожного управлінського рішення з врахуванням подолання інноваційним підприємством економічних ризиків.

Висновки. Таким чином, для забезпечення розвитку підприємств машинобудівної галузі, зокрема щодо активізації їх інноваційної діяльності, що, в свою чергу, дозволить підвищити їх конкурентоспроможність та забезпечити передумови для покращення загальних економічних процесів в країні, необхідно запровадити систему державної підтримки за рахунок запровадження умов пріоритетного фінансування інноваційних програм, пільгового кредитування та забезпечення державної підтримки для реалізації інноваційних проєктів. Саме зважена державна політика протекціонізму промислових підприємств, підвищення їх інвестиційної привабливості та створення додаткових умов для модернізації зможуть не тільки мінімізувати негативні

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Михальченко Г., Проценко А., Ковальов В.

наслідки уповільнення інноваційних процесів, але й забезпечити передумови стійкого розвитку машинобудівних підприємств.

Використана література

1. European innovation scoreboard 2020. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981>.
2. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс]. URL: www.ukrstat.gov.ua.
3. Держстат України. Економічна статистика / Економічна діяльність / Промисловість. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm
Стан промисловості України. URL: https://fru.ua/images/doc/analytics/Stan_promyslovosti_1-2020.pdf.
4. Зарічна Т. С., Тарасова К. І. Машинобудування України: сучасний стан, структура та тенденції розвитку галузі. Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. Одеса: ОНЕУ, 2019. Вип. 5. Ч. 1. С. 68-76.
5. Індекс інновацій Агентства Bloomberg URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>.
6. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Рожкова Л.В., Коваленко О.В. – К.: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
7. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. 336 с. [Електронний ресурс] // URL: <http://ief.org.ua/wp-content>.
8. Машинобудівна галузь в Україні: потенціал та можливості для розширення експорту на період до 2021 року. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=79ea6e19-5253-41b8-b2ce-eaccdee61116>.
9. Міністерство економіки України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e3fd3be0-7146-48ac-8fa4-162b6e543a26&tag=SektorMashinobuduvannia>.
10. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Т.К.Кваша та ін. – К.: УкрІНТЕІ, 2021. 39 с.

References

1. 1. European innovation scoreboard 2020. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981>.
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy.: [Elektronnyi resurs]. – URL: www.ukrstat.gov.ua.
3. Derzhstat Ukrainy. Ekonomichna statystyka / Ekonomichna diialnist / Promyslovist. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm
Stan promyslovosti Ukrainy. URL: https://fru.ua/images/doc/analytics/Stan_promyslovosti_1-2020.pdf.
4. Zarichna T. S., Tarasova K. I. Mashynobuduvannia Ukrainy: suchasnyi stan, struktura ta tendentsii rozvytku haluzi. Statystyka – instrument sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zbirnyk naukovykh prats. Odesa: ONEU, 2019. Vyp. 5. Ch. 1. S. 68-76.
5. Indeks innovatsii Ahentstva Bloomberg URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>.
6. Innovatsiina diialnist v Ukraini u 2019 rotsi: naukovo-analitychna dopovid / T.V. Pysarenko, T.K. Kvasha, Rozhkova L.V., Kovalenko O.V. – K.: UkrINTEI, 2020. – 45 s.
7. Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid / za zah. red. V.M. Heitsia ta in.; NAN Ukrainy. – K., 2015. – 336 s. [Elektronnyi resurs] // URL: <http://ief.org.ua/wp-content>
8. Mashynobudivna haluz v Ukraini: potentsial ta mozhlyvosti dlia rozshyrennia eksportu na period do 2021 roku. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=79ea6e19-5253-41b8-b2ce-eaccdee61116>.
9. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy: ofitsiinyi sait [Elektronnyi resurs]. – URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e3fd3be0-7146-48ac-8fa4-162b6e543a26&tag=SektorMashinobuduvannia>
10. Stan naukovo-innovatsiinoi diialnosti v Ukraini u 2020 rotsi: naukovo-analitychna zapyska / T.V. Pysarenko, T.K. Kuranda, T.K. Kvasha ta in. – K.: UkrINTEI, 2021. – 39 s.

Hanna G. Mykhalchenko

Doctor of Economic Sciences, Ph.D., Associate Professor,
The Head of Department of Economy of Enterprises and Management
Educational Scientific Professional Pedagogical Institute of
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Ukraine

Anastasia V. Protsenko

Ph.D in Economics,
Associate Professor of Economics and Management Department,
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

Valery N. Kovalev

Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Enterprise Economics and Management,
Educational and Scientific Vocational Pedagogical Institute of
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Ukraine

MAIN TRENDS OF DEVELOPMENT OF ENGINEERING INDUSTRY ENTERPRISES IN CONDITIONS OF SLOWING INNOVATIVE PROCESSES

Abstract. The authors proves the importance of mechanical engineering for the country's economy to meet the needs of material production and non-productive sphere, population and defense, identifies the main problems and challenges faced by enterprises in today's difficult economic environment against the background of slowing innovation.

The aim of the article is to study the existing approaches to innovative support for sustainable development of enterprises in terms of their need to adapt to innovative and changing operating conditions and identify ways to minimize the negative effects of slowing down innovation processes to ensure sustainable development of machine-building enterprises.

The authors analyzes the main trends in the development of machine-building enterprises and concludes that the decline in industrial production by all types of activities is due to a number of factors, including the lack of a common strategy to support the industry and national priorities for certain industries. reduction of production for export due to unfavorable economic conditions and loss of foreign markets, reduced demand for industrial and machine-building products in the domestic market due to reduced purchasing power of consumers in Ukraine, increased tariffs for electricity and other raw materials, lack of specialists, the lack of preferential working capital and investment funds for the development of production and reduce the activity of global and domestic investment activities, the lack of an effective state program to stimulate innovation those of the engineering industry. The article notes that despite some positive developments, the number of innovative industrial enterprises is declining, while the cost of innovation of industrial enterprises remains unchanged due to the long-term negative impact of general economic problems associated with structural deformation of the economy,

significant weight of raw materials, which slows down economic development and returns Ukraine to III and IV technological systems.

Based on the outlined problems and the research conducted, the author describes the identified problems of the machine-building industry of Ukraine and provides recommendations for their solution.

Key words: enterprise, machine-building industry, innovation processes, investments, development, state policy.